

ΛΟΓΟΣ ΙΖ'

Λέοντος, ἐν Χριστῷ βασιλεῖ αἰωνίῳ βασιλέων, εἰς τὸν ἐν ἀρχιερεῦσι Θεοῦ περιβόητον, καὶ τῆς Ἐκκλησίας φαεινότατον λαμπτήρα θαυματουργόν μέγαν Νικόλαον.

Ἐπειδήπερ χαίρει Θεὸς ταῖς τῶν οἰκείων θεραπόντων τιμαῖς· οὐ δὶ' ὧν τιμῶνται οὐς ἔχει παρ' αὐτῷ τιμήσας, ἀλλ' ὅτι καὶ τοῖς ἐργάταις τοῦ πράγματος τὰ ἐκ τούτου κέρδη ἀσύγκριτα, τοσοῦτον ἐντιμοτέρας ἀμοιβῆς αὐτοῖς ἀντιπαραγινόμενης, ὅσον εἰς τε τὸ παρασχεῖν μεγαλοπρεπῶς ἔχουσιν οἱ τιμώμενοι, καὶ μέτρα τηρεῖν εὐγνωμοσύνης εἰσὶ δεξιώτεροι. Φέρε δὴ τῷ μεγίστῳ τῶν παρ' ἡμῖν, τὸν μέγαν ἐν ἀρχιερεῦσι Θεοῦ τιμῶμεν ἀρχιερέα. Τί δὲ τοιοῦτον, οἷον λόγος, ᾧ μόνῳ τῶν ἄλλων κατοῦμεν, καὶ ᾧ τὸ θεοειδὲς τῆς γεώδους ἰλύος ἀνακαθαίροντες, ὅσοι γε οὐ ῥαθύμως τοῦ οἰκείου κάλλους ἐπαισθάνονται, τῷ ἀρχετύπῳ τὴν εἰκόνα ἐξευγενίζουσι; τούτῳ δὴ τῷ ὡς ἀληθῶς ἀνθρώπου οἰκείῳ χρήματι ὁ μέγας τιμάσθω Νικόλαος. Τί γὰρ, εἰ καὶ μὴ πρὸς ὕψος τῆς ἐκείνου μεγαλοπρεπείας τὸ δῶρον; ἀλλὰ τὴν γε προαίρεσιν οὐκ ἀτιμάσει. Ἔχει μὲν γὰρ ἤδη, ἔχει τοῖς παρὰ Θεῷ ζῶσιν ἢ ἐν οὐρανοῖς ἀποχρώντως τιμῆ, καὶ ἥκιστα προσδεῖ τούτοις γλώσσης ἐπικήρου λυομένων ἐπαίνων. Ἀγαπῶσι δ' ὅμως καὶ τὸ γένος ὅθεν ἀνέσχον, καὶ ἠδέως ὀρῶσι καὶ τοῖς πρὸς ἡμῶν φερομένοις· οὐ πρὸς τὴν οἰκείαν ἀρετὴν τὸ δῶρον σταθμώμενοι, τῇ δὲ προαιρέσει τὸ πᾶν ἀπέχειν ἠγούμενοι. Καὶ δέος ἐνταῦθα παρέστω οὐδαμῶς ἰδίᾳ τινὶ, ὡς ἀδυνάτοις ἐπιβαλόντι. Κοινῶς γὰρ ἅπασιν μέτεστι τούτου, ὑστερίζειν τῶν προσηκόντων ἐπαίνων, ἂν μάλιστα τις ἐπὶ λόγων δυνάμει προήκη. Ἀλλ' ὡσπερ ἐπιεικῶς ἔχοντας πλούτου πατέρας ἢ ἐκ παιδῶν χαρίζεσθαι διεγνωκότων γιγνομένη συνεισφορὰ, οὐ τῇ χρεῖα πρὸς ἡδονὴν καὶ ἀποδοχὴν ἀνακινεῖ, τῷ δὲ περὶ αὐτοὺς μόνῳ φίλτρῳ· οὕτως καὶ τοὺς κοινούς ἀπάντων πατέρας, οἷς οὐκ ἐκ θελήματος σαρκὸς, ἀλλ' ἐκ Θεοῦ ἐγεννήθημεν, διακεῖσθαι πρὸς τὰς ἐξ ἀνθρώπων τιμὰς οἶεσθαι χρή. Μᾶλλον δὲ (οὐ γὰρ εἰς ἀκρίβειαν ἢ εἰκῶν αὐτὴ σώζει τὴν μίμησιν), ὡσπερ τὸ κρεῖττον οὐδενὸς μὲν τῶν ἡμετέρων εἰς χρεῖαν καθίσταται, μόνου δ' ἔνεκεν τοῦ τῆς παρ' αὐτοῦ μεταδοῦναι χάριτος, τὰ ἐξ ἀνθρώπων λαμβάνει. Οὐχ ὡς οὐ προῖκα δωρούμενος (πάντα γὰρ οὕτω ῥέει τῆς ἀκενώτου πηγῆς), ἀλλ' ὡς ἐκείνῳ ταύτη προσεγγιζόντων ἡμῶν, οὕτω τε μᾶλλον τῶν παρ' αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς διαβαινόντων. Ὡσπερ δὴ κἂν τῷ πλησιάζειν ἠλίῳ πλουσιωτέρου φωτὸς μεταλαμβάνουσι τοῖς ἐγγίζουσι.

Κοινῆς δ' ἅπασιν ὅσοι τοῖς ἄνω βασιλείοις ἀυλίζονται ταύτης οὔσης τῆς προαιρέσεως, φημί δὴ τοῦ βούλεσθαι τοῖς κάτω χαρίζεσθαι, οὐκ ἔστιν εὐρεῖν ὄντινα μᾶλλον ταύτης ἴσμεν τῆς προαιρέσεως οὐδ' νῦν τὴν εὐφημίαν εἰς ἔργον θεῖναι προτεθυμήμεθα. Ὡστε καὶ τοῦτο ἀφορμὴ πρὸς τὸν ἔπαινον τῆς περιουσίας τῆς τοῦ ἀνδρὸς πρὸς τὸ εὖ ποιεῖν προθυμίας, ἡμῖν, ἐλαττωμένου τοῦ φόβου. Ποῖον γὰρ θαλάσσης πέλαγος ἀμέτοχον τῶν ἐκείνου καλῶν; Ποῖαι δὲ γῆς ἐσχατιαὶ οὐ τὰς ἐκείνου γνωρίζουσι χάριτας; Τοσοῦτον αὐτῷ τὸ ἐπίσημον τῷ περιόντι τῶν δωρεῶν ὡσθ' ὅπερ πρὸς ἥλιον ἄνθρωποι μετὰ χειμερινὴν ὥραν πεπόνθασιν, πάντας ἐπὶ τρυφῆν τῶν ἀκτίνων καλοῦντες, τοῦτο κὰν τῆς μνήμης τοῦ θεοῦ ἀνδρὸς γινόμενον ἔστι καθορᾶν, μᾶλλον δὲ πολὺ πλεον ἐνταῦθα γίνεται. Ἐκεῖ μὲν γὰρ εἰσὶν οἱ ὑπὸ τῆς καταλαβούσης ἀσχολίας οἷον πεπεδημένοι μένουσι, χαίρειν εἰπόντες τῆς τῶν ἀκτίνων τρυφῆς, ἐνταῦθα δὲ, οὐδεμίαν οὕτω βιαίαν πραγμάτων ἀσχολίαν ἢ δύναται ἄν ἀπείργειν τῆς ἐκ τῶν ἱερῶν μηνμοσύνων τοῦ μεγάλου κήρυκος ἀπολαύσεως. Τίς οὕτω σάλπιγξ τὸ ἐνυάλιον ἀπηχῆσασα παρατάξεις ἀνέρωσεν ὡς οὗτος διὰ τῆς μνήμης σαλπίσας ἤγειρε τὰς ψυχὰς; τῶν προθύμων αὐξῶν τὸ πρόθυμον, τῶν ἀναπεπτωκότων διαλύων τὸ ῥάθυμον; Αἰ μὲν ὁ τοῦ γένους ἀντίπαλος ἐπὶ ταῖς τῶν ἀγίων τιμαῖς καιρίας δέχεται τὰς πληγὰς, σκυθρωπάζων, καὶ συμφορὰν ἰδίαν τὴν τῶν πιστῶν εὐφροσύνην ποιούμενος. Νῦν δὲ τοσοῦτο πλεον κερδαίνει τῆς συμφορᾶς, ὅσον εἰς ἅπαντα πέρατα τὸ τῆς πανηγύρεως ἀγαλλίαμα διαβαίνει. Ἀλλ' ὡσπερ εἰς ἀρχὴν καταστάς ὁ λόγος πρότερον διαμνημονευσάτω τῶν ἐντίμων ὠδίνων, αἶ τὸν ἄνδρα τῷ βίῳ παρέσχον· οὕτω τε καθ' ὁδὸν ἐπὶ τὰ πρόσθεν χωρεῖτω. Τοῦτο δὲ προθυμείσθω οὐ νόμον ἐγκωμίων περὶ πολλοῦ ποιούμενος, ὅς βουλόμενος ἀφορμὴν τοῖς ἐπαίνοις εἰς αὐξήσιν παρασχεῖν, ἐκεῖθεν ἐπιτάττει τούτους παρακροτεῖν. Οὐδὲ γὰρ εἰ καὶ τὰ μάλιστα θαυμαστοὶ οἱ γεννήτορες, τῆς ἐκείνων δόξης ἢ τοῦ παιδὸς εὐφημία προσδεῖται· ὡσπερ οὐδ' ἔμφυτον κάλλος τῆς ἐξ ἀλλοτριῶν ἀνθέων χάριτος καὶ κομμωτικῆς περιουσίας. Οὐδ' ἡμέρα ἡλίῳ καταπτρυσουμένη προσθήκην ἐπιζητεῖ φαιδρότητος, ἵνα μᾶλλον ῥοδοειδὲς φέροι τὸ πρόσωπον. Ἀλλ' ὅσον ἐπιδειξάτω ὅτι περ οἷα κληρὸν ἐκ πατέρων τὴν ἀρετὴν παραλαβὼν, οὐκ ἐνέμεινε τῷ παρασχεθέντι. Οὐδὲ τοῖς ἐκείνων ἠρκέσθη ὡσπερ εἰ παραδείγμασιν ἀκολουθῆσαι (καίτοι γε ἡλίκαι οἷα ἦν!) ἀλλὰ τοσοῦτον ἀμεινόντων ἐπέβη κατορθωμάτων, ὅσον εἰκὸς τὸν εἰς οὐρανὸν ὄλην τὴν ζωὴν μεταθέμενον. Ἐπιτιμῶν δ' οὐκ ἄν τις τῷ λόγῳ κατόπιν τῆς τοῦ παιδὸς ἀξίας τιθέντι τοὺς γονεάς. Κεχαρισμένον γὰρ δὴ πού καὶ αὐτοῖς

τοῦτο πάντως καὶ τοσοῦτον ἐκείνοις φέρον ἐπιθήκην εἰς κόσμον, ὅσον ἀφαιρεῖν ἔδοξε τῆς ἰσοτιμίας τοῦ ἐξ αὐτῶν πεφυκότος. Ὅστε ἐνταῦθα μᾶλλον ζημίαν ἢ κέρδος προξενεῖ ἢ ἀφαίρεσις, ὥσπερ ποταμίων ῥευμάτων ἐν κύκλῳ ῥεόντων καὶ περιχωρούντων εἰς ἄλληλα, τὸ παρ' ἐκατέρου ἀφαιρούμενον πάλιν προσθήκη γίνεται τῷ δεδωκότι.

Ἀλλὰ γὰρ ἐκείνου γεννήτορες ἄκρως ἔχοντες περιφανεῖας, ὅση τε σωμάτων καὶ μετὰ τῆς ἐκείνων συναπολήγει λύσεως, καὶ ὅση τῷ μένοντι βίῳ συμπαρατείνεται ἢ καὶ μᾶλλον σεμνυνόμενοι, παρὰ φαῦλον τὴν ἐτέραν ἐτίθεντο. Διὰ τοῦτο καὶ πολιτικῶν διατριβῶν ὥσπερ κλύδωνος ἔξω διαβιοῦντες ἀπραγμοσύνη τὸν βίον ἐσάλευον. Βούλεσθέ τινα προσθῶμεν τῆς ἐκείνων ἀρετῆς γνωρίσματα; Ἦ τί με δεῖ ὥσπερ ἐνοχλεῖν, ῥαδίου ὄντος ἐντεῦθεν τὸν ἐκείνων τρόπον, ὁποῖός τις ἦν κὰν τοῖς ἄλλοις, τῷ προαιρουμένῳ καταμανθάνειν; Οἶγε δυνάμενοι ἐν μεγάλῳ μέρει βασιλείου δόξης γνωρίζεσθαι, πράγματος πᾶσι περιμαχήτου, οἱ δὲ ὥσπερ τι τῶν ἀτίμων οὕτω παρέδραμον αὐτὸ, τοῖς παροῦσιν ἀρκοῦμενοι, οὐ πρὸς ἡδονὴν ἀποχρῶμενοι τῇ περιουσίᾳ, οὐδὲ ταῖς ἐκεῖθεν προσανειμένοι ἀπολαύσεσιν. Ἀλλὰ ταύτην μόνην εὖ εἰδότες ἀπόλαυσιν, εἴ τις ἀπίοι τῆς ζωῆς λαβῶν παραμύθιον, σπείροντες, ὃ δὴ λέγεται, χειρὶ ἐκατέρᾳ ἐν τοῖς τῶν ἀπόρων ἐγκάτοις τὸν πλοῦτον, διὰ τοῦτο μετὰ τῆς ἄλλης εὐδοξίας καὶ τοῦτο θεόθεν ἀντιλαμβάνουσι, παιδὸς χρηματίσαι πατέρες κρείττονος ἢ κατὰ θνητὴν φύσιν ὀφθῆναι μέλλοντος. Ἄλλοι μὲν οὖν μέγα μέρος εὐκληρίας ὑπολαμβάνουσι συχναῖς λειτουργεῖν ὠδίσι, πολυπαιδία χαίροντες, ὥσπερ ἐν τοῖς ἄλλοις, οὕτω κὰνταῦθα τερπούσης αὐτοὺς τῆς πλεονεξίας. Ἦμην δ' ἂν κἀγὼ τῶν τιθεμένων ταύτη, εἰ ὥσπερ μιᾶς πεφυκότας ῥίζης καὶ τῶν ὠδίνων κληρονομοῦντας ἑώρων. Νῦν δὲ πολὺ μᾶλλον ἀνίσως ἔχοντας ἢ τοὺς δακτύλους ὀρῶμεν, καὶ συμβαίνει τῷ μὲν τι παρεῖναι τῶν χρηστῶν τῷ δὲ τῶν φαύλων· ὥστε οὐ μᾶλλον ἐπὶ τοῖς παροῦσιν ἀγαθοῖς τῷ παιδί χαιρήσει, ἢ ἐπὶ τοῖς χείροσιν ὃ γονεὺς ἀνιάσεται. Καὶ γίνεται παραπλήσιον οἷον εἴ τις τῇ μὲν στέφοι χειρὶ, τῇ δὲ ῥαπίζοι, ἐν τῷ λυποῦντι ἀναχωροῦντος τοῦ τέρποντος. Διὸ μοι φαίνεται καὶ κατὰ τοῦτο τὸ μέρος, φημὶ δὴ τῆς παιδοποιίας, τοῖς πατράσι τοῦ νῦν τιμωμένου τὴν κατὰ τῶν ἄλλων πατέρων προσεῖναι ὑπεροχὴν. ὄντος γὰρ οὐ ῥαδίου ἐν πάσῃ ἀρετῆς ἰδέα ὁμοίως εὐδοκιμεῖν, ἀλλ' ἐν ταύτῃ μὲν τινα δοκεῖν ἰκανῶς ἔχειν, ἐν ταύτῃ δὲ ἀποδημεῖν, τοῖς μὲν ἄλλοις ὅσοις ὑπῆρξε χρηματίσαι γονεῦσι, τοῦ μὲν τῶν παιδῶν ταύτην κεκτημένου τὴν ἀρετὴν, τῷ δὲ προσούσης ἐτέρας (τὰ γὰρ χεῖρω σιγᾶσθω), συμβαίνει ὥσπερ ἐξ ἐράνου τὸν κόσμον συλλέγεσθαι, εἶπερ ἀρετῇ παιδῶν κόσμον φέρει τοῖς

γεγεννηκόσιν. Ἐνταῦθα δὲ ἑνὸς ὄντος τοῦ πάντα συλλαβόντος τὰ κάλλιστα, ἕξεστιν εἰκάζειν τῷ βουλομένῳ τὸ ὑπερβάλλον τοῦ πράγματος. Ἄλλ' εἴρηται μὲν περὶ τῶν γεννητόρων ὅσον ἐπ' ὀλίγον τῆς αὐτῶν ἀρετῆς ὠσφράνθαι βραχέα τῷ λόγῳ. Εἴη δ' ἂν καὶ τὸ νῦν εἰρημένον μαρτύριον, ὡς τὸ ἅπαξ τὴν καλλίστην ἐκείνην ὠδίνα λῦσαι, ἀμείνους αὐτοὺς ἄγει τῶν ἐπὶ συχναῖς ἐγνωσμένων. Τὸ δ' ἐντεῦθεν πειράσθω τὸν παῖδα ἐκδιηγείσθαι καὶ δεῖξαι, ἂν ἄρα καὶ δύνηται τοσοῦτον ἔργον ὑποστῆναι, ὅσος καὶ ἡλικὸς ἐχρημάτισεν.

Οὗτος μὲν οὖν πρωτότοκος ἄμα καὶ τελευταῖος τίκτεται τῇ μητρὶ. Αὐτίκα γὰρ αἱ τοὺς λογικοὺς στάχυς ἀνθοῦσαι λαγόνες, ἐπιλιπούσης αὐτὰς τῆς ἐνεργείας, ἀγωνίαν ἠλάσσοντο· ἐμοὶ δοκεῖ δεικνύντος τοῦ κρείττονος, ὡς ἄλλης τινὸς θειοτέρας ἢ κατὰ τὴν συνήθη τῆς γενέσεως αἰτίαν εἴη ὁ πεφυκὼς, οἷα ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν κατὰ τὸν βίον γίνεται παραδόξων, ἃ ἐν μακροῖς καιρῶν περιόδοις ἐπιδημεῖ. Ἡ μὲν οὖν πρώτη φυὴ οὕτω θαυμαστὴ καὶ τῶν ἄλλων τὸ διάφορον ἔχουσα. Τὶ δὲ; κοινὰ τὰ ἐξῆς, οἷα ἐν τῇ τῶν βρεφῶν εἴθισται ἀγωγῇ; Οὕμενον, ἀλλὰ θαῦμα, φασί, θαύματι ἔπεται. Σαμουήλ ἐκείνον ὅς δῶρον εὐχῆς ὑπῆρξε, καὶ ἄλλους δὴ τινὰς ἄρτι θηλῆς πεπαυμένους, ὑπὸ τῶν γεννητόρων ἀκούομεν καθιερωθῆναι Θεῷ. Οὗτος δὲ οὐκ ἀναμείνας τὴν τῶν τεκόντων προαίρεσιν, ἔτι τοῦ γάλακτος ὑποκλύζων, δωρεῖται ἑαυτὸν τῷ Θεῷ. Δι' ὧν γὰρ κατὰ θέσπισμα τὸ ἱερὸν ἐβίου, καὶ ἐπιστοῦτο τὴν καθιέρωσιν, οἷον δὲ τὸ τῆς καθιερώσεως γνῶρισμα; Ἐν μὲν οὖν ταῖς ἄλλαις τῶν ἡμερῶν ἢ μητρῶα αὐτὸν τροφήν· ἐν ἐκείναις δὲ ὧν τῇ μὲν κατὰ τοῦ Λυτρωτοῦ τὸ παράνομον συνήχθη συνέδριον· τῇ δὲ ὁ θάνατος ἀπώλετο σαρκὶ θανάτῳ Θεοῦ ὁμιλήσαντος, ἅπαξ μεταλαμβάνων τοῦ γάλακτος, τὸ ἐξῆς τῆς ἡμέρας ἀπηγόρευσε τὴν τροφήν. Οὕτω πόρρω τῆς ἡλικίας ἱερὸς τε ἦν καὶ τοῦ ἱεροῦ συνίη διατάγματος, ὃ ταύτη ζῆν ἐπιτρέπει. Ἡ μὲν οὖν πρώτη βλάστη τοιαύτη, καὶ οὕτως οἷον ὑπὸ φυτηκόμῳ τεχνίτῃ τῇ ἐγκρατεία τηρούμενη καὶ τῷ ἐκεῖθεν ἀρδομένη καθαρῷ νάματι· ἐπεὶ δ' ἦν ἐπόμενον τὴν οὕτω μὲν εὖ ἀνασχοῦσαν φυήν, οὕτω δὲ κάλλιστα αὐξομένην εὐφορῆσαι καὶ τοῖς καρποῖς, καὶ ἤδη παρῆκεν ὁ νηπιάζων καιρὸς, καὶ μειράκιον ἦν, εὐθέως παντοδαπὴ τις προῦκυπτεν ἰδέα καλῶν. Οὐ γὰρ μόνον οὐκ ἐγνώριζε κατὰ παῖδα τὸ ἦθος, ἀλλὰ καὶ πρεσβυτικὴν τῷ εὐσταθεῖ τῆς γνώμης ἀπέκρυπτε σύνεσιν. Ἄει μὲν οὖν ἐπὶ τῶν ἄλλων ὅσοι ἐκ παίδων εἰς κάλλος ὠφθησαν βιοῦντες, ἔθος ἐστὶ λέγειν τοῖς ἐπαινέταις, ὡς κατὰ πῆχυν αὐτοῖς συνέβαιεν αὐξεσθαι· τοῦτο δὲ μέγα μέρος ὃν ἐγκωμίων, ἐπὶ μόνῳ τῷ νῦν θαυμαζομένῳ οὐδὲ τὸ βραχύτατον ἀναπληρῶσαι δόξειεν ἂν.

Οὐ γὰρ ἔξεστι κατὰ πῆχυν αὐτῶ προσμαρτυρεῖν ηὐξῆσθαι τὴν ἀρετὴν, ἀλλ' εἶγε μέλλοι τις ἀληθῶς αὐτὸν ἐπαινέσεσθαι, αὐτὴν ὅλην φαίην ἐν ἀνθρωπείῳ σχήματι δι' ἐκείνου ὀφθῆναι τῷ βίῳ. Οὕτως αὐτῶ παρῆν ἐξ ἀρχῆς τῶν κατορθωμάτων τὸ τέλειον· ἀπαγορεύσας δὴ πᾶσιν ὑφ' ὧν ὁ νοῦς ὡσπερ βιαίῳ πνευμάτων ὀχλούμενος, πολλάκις μὲν ὅλην ἀπώλεσε τὴν λαμπάδα, μέγα δ' εἶ καὶ στυγνὸν φαίνουσαν περισώσειε, μόνοις ἐκείνοις προσῆει οἷς ἀρετὴ φίλη, καὶ ὧν ἔμελλε, φωτὸς υἱὸς χρηματίζων προσθήκην φωτὸς λαμβάνειν, ἱεροῖς μάλιστα μαθήμασι προσιών καὶ Θεῷ δι' ἀπαύστων προσευχῶν ὁμιλῶν τε καὶ οἰκειούμενος. Ἔδει δὲ ἄρα τῆς σωματικῆς ἀπηρητησμένης ἀυξήσεως, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς τέλειον ἐπίδηλον γεγενῆσθαι, καὶ εἰς κοινόν ὄφελος, ὅτου πράγματος μετῆν ἱκανῶς, καταστῆναι. Ἐπεὶ καὶ Χριστὸς ὁ τοῦ κόσμου Σωτὴρ τότε ἀνθρώποις γνωρίζεται ὧν εἶη ἐργάτης. ὅτε τὸ μέτρον αὐτῶ οὐκ ἔτ' ἔδει τῆς ἡλικίας. ὄντος οὖν ἐπομένου τὸν ὑπερφυῶς καὶ γεγονότα καὶ βεβιωκότα, οἰκονόμον ὀφθῆναι τῶν ὑπερφυῶν, οὕτω καὶ γίνεται. Ἴνα δὲ ἡ ἀμιγῆς θνητῆς ἐπικρίσεως καὶ καθαρῶς θεῖον τὸ γινόμενον, οὐκ ἀνθρώπων ἐκ γῆς τὴν ψῆφον πιστεύεται, ἀλλ' οὐράνιος χρησμός ἐπὶ τὸν ἀρχιερατικὸν αὐτὸν ἰδρῦει θρόνον. Μικρὸν δὲ ἄνωθεν ἀναλαβὼν ὁ λόγος ἀπαγγελεῖ τὸ διήγημα.

Ὁ πρὶν λαχὼν διέπειν ἀρχιερεὺς τὴν μετὰ ἀνθρώπων ζωὴν ὥχετο λελοιπῶς. Ἐπιζητούσης δὲ τῆς πανάγνου παστάδος τὸν ἀντ' ἐκείνου νυμφίον, σύλλογος ἱερὸς, ὅσος καὶ ἐν ἀρχιερεῦσι καὶ ἱερεῦσι Θεοῦ συνεληλυθῶς, βουλήν ἦτις ἀρίστη διαθεῖναι περὶ τῆς ἱερᾶς μνηστείας σπουδὴν ἐποιεῖτο. Οὕσης δὲ πολλῆς, ὡς εἰκὸς, ἀγωνίας αὐτοῖς (μεγίστων γὰρ ἀγώνων τὰ μεγάλα τῶν πραγμάτων ἡρτῆται), καὶ τοσοῦτο μείζονος ὅσον καὶ τῶν κινδύνων τὸ μέγεθος, μὴ ἀρμοσθείσης τῆς οἰκονομίας τῷ πράγματι, βουλήν βουλεύονται ἀληθῶς ἱερώσουν. Τίς αὕτη; Ἀνενεγκεῖν τὸ πᾶν εἰς Θεόν. Ἐκεῖθεν τε παραμένειν ἤξειν τὸ τῆς διοικήσεως ἀσφαλές. Εὐχαῖς τοίνυν καὶ νηστεῖαις καθάπερ ὠκυτάτοις πτεροῖς εἰς οὐρανὸν ἢ σπουδῇ αὐτοῖς ἀνιούσα, τοῦ ζητουμένου τυγχάνει. Εἰς γὰρ τις τῆς ἱερᾶς ἐκείνης λογάδος θεῖῳ χρησμῷ τῶν λογισμῶν ὑπεκλύοντι τὴν ἀπορίαν, μυσταγωγεῖται τὴν τε προσηγορίαν, καὶ ὅποι τὸν ἄνδρα εὐρῆσθαι δεήσει. Παραφυλάξας δὲ τὸν τόπον ὁ μεμυσταγωγημένος (ἦν δ' ἄρα τοῦ ναοῦ τι μέρος οὗ προσομιλεῖν ὁ μέγας εἰσθιστο Νικόλαος τῷ Θεῷ), ἐπιστάντα κατέχει, καὶ τοῖς ἐκείνου ῥήμασι τὰ ἐκ τῆς ὄψεως συμβαλόν, τὸν ἄνδρα διαγινώσκει. Οὕτω τε σὺν τῇ παρούσῃ ἱερᾷ πληθυῖ τῇ Ἐκκλησίᾳ νυμφαγωγεῖ.

Μέχρι μὲν τοῦδε ὡσπερ ἀπλῆν τινα τρίβον παριῶν ὁ λόγος οὐ χαλεπῶς διήνεγκε. Τὸ δ' ἐντεῦθεν μυρίας ἀπαντώσης διεκδρομῆς καὶ οὐ καθάπερ ἐπὶ τοῖς ἀπόροις λέγεται τρίοδον ἀπηντηκέναι, τί χρὴ δράσαι; μᾶλλον δὲ τί παθεῖν; Απειρών γὰρ ὄντων ἐκείνῳ καλῶν, καὶ τούτων ἐκάστου ἰδίαν ἀπαιτοῦντος λόγων ὑπόθεσιν, πῶς ἂν τις εἰς ἓν συναγάγη τὰ μὴ ῥητὰ; ἢ πῶς περὶ τῶν οὕτω μεγάλων, οὐχ ὅπως ἀξίως διαλαβεῖν, ἀλλὰ καὶ μετρίως εἰπεῖν τι σχοίη; Ὅμως ὀλίγα τῶν ἐκείνῳ κατορθωμένων ἀπολαβοῦσιν, εἰρήσθω· πρὸς γὰρ πάντα οὐδ' εἴ τις κατ' ἐκείνον βίω ὅς πάντων ἀνθρώπων ἐπιμήκιστον τῷ βίῳ λέγεται παραμεῖναι, δικνουμένην ἔξει τὴν γλῶτταν. Τίς οὕτω παρέστησεν ἑαυτὸν ἱερουργίας ἀξιὸν τοῦ μεγάλου θύματος; μᾶλλον δὲ τίς κατ' ἐκείνον εἰς ὁσμὴν εὐωδίας ὀλοκάρπωμα προσηνέχθη Θεῷ; Τίς οὕτω ὑψηλὸς ἐν σχήματι μετρίῳ, ἐν δὲ τῷ μετρίῳ ἀπρόσιτος, τὸ μὲν διὰ τὸ τῆς γνώμης ἐπιεικὲς, τὸ δὲ διὰ τὸ τῶν κατορθωμάτων ἀμίμητον; Τίς οὕτω πρὸς ἀκρίβειαν εἰκονίζει τὸν ἀληθῆ ποιμένα ἐν ἑαυτῷ, καὶ ἵνα τῶν προβάτων μὴ θίγη κίνδυνος, αὐτὸς καθάπερ εἰς τι τῶν ἡδονῆν φερόντων χωρεῖ πρὸς θάνατον. Τίς μᾶλλον τὴν βαρεῖαν τῶν ἀδικούντων ἔθραυσε χεῖρα; Τίς δ' ἐν καιρῷ τοῖς ἀδικουμένοις ἐπήμυνε; μᾶλλον δ' ἐκατέρῳ μέρει. Καὶ τοσοῦτῳ πλεον θατέρῳ, ὅσῳ καὶ χαλεπότερος ἐκείνοις ὁ κίνδυνος εἰς ψυχὴν τοῦ κακοῦ διαβαίνοντος. Ἄλλ' ἀνιώμεν ἤδη πρὸς τὴν ἀκρώρειαν. Ποῖος οὕτως τῷ λόγῳ τοῦ κηρύγματος συνεμάχησεν; ἐντεῦθεν δαιμονίων παρατάξεις ἐλαύνων, καὶ καθαιρῶν τούτων τεμένη, καὶ προσάγων ὡς λάφυρα Θεῷ τοὺς ὑπ' αὐτῶν πλανωμένους· ἐκεῖθεν ἀριστεύων κατὰ τῶν μεμνηνῶτι λογισμῶ οὐ ἤκιστα ἐχρῆν ὀπλιζομένων, καὶ γλώσση πρὸς βλασφημίαν ἠκονημένη εἰς κτίσμα καὶ Δημιουργὸν διαριεῖν ἐπιχειρούντων τὴν μίαν φύσιν. Παύλου μὲν ὀριζέτω τὸν δρόμον ἢ ἐξ Ἱερουσαλήμ μέχρι Ἰλλυρικοῦ πορείᾳ· τούτῳ δ' ἐξ Ἱερουσαλήμ οὐκ ἤρκεται τὸ κήρυγμα, οὐδ' εἰς ἐκεῖνο γῆς διέβη τὸ μέρος. Σκοπῶμεν δὲ εἰ διὰ τοῦτο ἔλαττον τῷ Εὐαγγελίῳ συνεισηνήνοχεν. Ὁ μὲν οὖν ὀψὲ τοῦ καιροῦ τὸν ζῆλον μεταβαλὼν τοὺς ὠραίους καρποὺς τῷ κηρύγματι δέδωκεν, ὁ δὲ μικροῦ ἐξ αὐτῆς τοῦ βίου ἀφετηρίας, εἰ καὶ ὕστερον ἐγεγόνει ἐπιδηλότερος. Καὶ ὁ μὲν οὐ πολὺ βραδύνων καταλύει τὸν δρόμον, τῷ δὲ μέχρι καὶ μακροτάτων ζωῆς περάτων ἐκτείνεται. Ὅστε τὰ ἐνταῦθα ἐκατέρωθεν ἄκρα, οὐδὲν πλέον ἔχειν ἐκείνῳ παραχωρεῖ τὴν πορείαν. Οὐκοῦν ἔστω ἴσος ὁ ἀγὼν, ἐπεὶ καὶ παραπλησία ἐπ' ἀμφοτέρων ἡ γνώμη. Ἀλλὰ γὰρ τίς οὕτω προῦνοήθη τῶν ὑπ' αὐτὸν, ὡς οὗτος ἀπάντων ὅσοις προνοίας ἐδέησε; Τίς κατ' ἐκείνον τῷ ἀπλάστῳ ἐκέρασε τὸ ἀγχίστροφον, ὡς μήτε τοῖς ἀπλουστέροις δέος ἐμποιεῖν τὸ ἐμβριθὲς, μήτε

τοῖς δεινότεροις καταφρονήσεως ὑπόθεσιν εἶναι τὸ ἀπλοῦν; Τίς οὕτω φιλανθρωπία Θεὸν ἐμιμήσατο, καὶ χεῖρα στάζουσαν δεομένοις ἔλεον προὔτεινε; μᾶλλον δὲ οὐδὲ συνιεῖσιν ὄθενπηγάζει τὸ δῶρον, ἢ εὐεργεσία ἐπέρορει. Ἀλλ' οἷον μικροῦ ζημιούμενος ὁ λόγος ἂν ἐπεπόνθει! Νῦν οὖν εἰς καιρὸν ἦκον, οὐκ ἂν παρέλθοι.

Ἄρτι τῶν ἀοιδίμων μετακεχωρηκότων, καὶ ὅσα τοῦ πλοῦτου τῆς ἐκείνων οὐκ ἔφθασε σπορᾶς ἔργον γεγενῆσθαι, τῷ τεχνίτη σπορεῖ τῶν τοιούτων καταλελοιπότων. Οὕτω δ' ἤρμοστο τῇ ἀσπίλω νύμφῃ, οὐδ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν ὁ λύχνος ἐτέθειτο. Οἷα δὲ πολλὰ τῶν σπιλάδων τοῦ βίου, ἀπορίας ναυαγίων, μεῖζον ἢ παρακληθῆναι, τῶν ἐν ἀφθόνῳ περιουσία τινὰ τὸν τῆς ζωῆς πλοῦν διανυδόντων, καταλαμβάνει, καὶ ἦν τὸ πρᾶγμα ἀνύποιστον· περὶ αὐτῆς γὰρ τῆς ζωῆς ἠπεῖλει τὸν κίνδυνον. Διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ φοβεροῦ ἐκκυμανθείσης αὐτῷ τῆς γνώμης, οὐδὲ δυνάμενος πρὸς τὸν πάσης ἀνάγκης ἀμείνω βίον ἀνενεγκεῖν τοὺς λογισμούς, τὰ πάντων ἑαυτῷ τιμιώτατα, ἴν' ἔχη βιώσασθαι, εἰς ἄδου πέταυρον ὤθει ὧν ἐχρῆν ἀντιλαμβανόμενον, καὶ κατὰ κέντρων αὐτῶν ὑπεράλλεσθαι τοῦ θανάτου. Παίδων γὰρ ὄντων αὐτῷ ἐκείνης τῆς μερίδος ἢ πλευρᾶς τὴν ὑπαρξιν ἔλαβε, προδοσία τῆς τούτων σωφροσύνης, γνώμης ἦν συγκροτεῖν ἐλεεινῶς τὴν ζωὴν, μᾶλλον δὲ τῷ ἐκείνων θανάτῳ καὶ αὐτὸς τὸν οἰκεῖον ἐνεπορεύετο. Ἀλλ' ὁ μὲν οὕτως ἀπογνοὺς κατὰ κρημοῦ ἠπεύγετο, ζόφου βαθεὸς τῶν λογισμῶν κατασκεδασθέντος ὑπὸ τοῦ δεινοῦ τὸν βόθρον ἀνορύττειν τῆς ἀμαρτίας. Τὰ δὲ τοῦ μεγάλου θεράποντος, ὅποια; Ἐπεὶ γὰρ τὸ ἀπόφημον ἐκεῖνο μέχρι καὶ τῶν ὀσίων ἀκοῶν περιγγέλη, ἄωρι τῶν νυκτῶν, χρυσοῦ τι χρῆμα λαβὼν καὶ διαθέμενος εὖ καὶ καλῶς τῇ πράξει τὸ ἀφανές, ῥίπτει τῷ δωματίῳ ἐπιστάς. Καὶ ἡμέρα παρῆν ἤδη, καὶ ᾤγε τὸ λαμπρὸν αὐτῆς ἀμαυρὸν ἐποίει σκότος ἢ συμφορὰ, περιτυχῶν τῷ δεσμῷ ἀληθῶς ἡμέραν ἑώρα· καὶ ἅμα τὸν ὕπνον καὶ τὸν ἐξ ἀπογνώσεως ἀπετίθετο κάρων, καὶ τῇ μιᾷ τῶν παιδῶν ἴστησι παστάδα γαμήλιον· τῇ μὲν βίον εὐσχήμονα, ἑαυτῷ δὲ φάρμακον περιποιούμενος τοῦ κακοῦ. Οὕτως οὖν εὐβούλως τὸν ἄνδρα διωκηκότα, μαθὼν ὁ μέγας Νικόλαος, οὐχ ὀρίζει τῷ φθάσαντι τὴν τοῦ ἐλέου πηγὴν, οὐδ' ἐπὶ τοσοῦτο παραμυθίας ἐκτείνειν ᾤετο χεῖρα, ἀλλ' ὁμοίου καιροῦ πρὸς τὴν ἐργασίαν καλοῦντος, χεῖρὶ μεγαδώρῳ τῷ δωματίῳ σπεῖρει τὴν εὐεργεσίαν λαθῶν. Ἐπέστη φαιδροτάτην ἑαυτὴν ἢ ἡμέρα δεικνύουσα. Καὶ ὡς εἶδε παράδοξον αὐτῷ καρποφορίαν τὸν οἰκίσκον βλαστάνοντα, εἰς χαρὰν διηρεῖ καὶ δάκρυα τὴν ψυχὴν, ἐφ' οἷς οὐκ εἶχε συνιέναι τὸν εὐεργέτην, τοῦ ἀνιῶντος καταλαμβάνοντος. Ὅμως δὲ, καὶ θατέρω τῶν παιδῶν (τρεις δ' ἦσαν αἱ

πάσαι αὐτῶ), αἱ νυμφοστόλοι μέριμναι διηκόνουν. Ἀλλά γὰρ οὐκ ἔτι δεῖν ὑπελάμβανεν ἤπερ καὶ πρότερον, τῶ δαμάζοντι ὑπνω τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπιτρέπειν, φυλάττειν δὲ καὶ αὐτὸν ἀντέχοντα τὸν καιρὸν, ὅς ταῖς θυγατράσι προικοφορεῖ. Ἐπεποίθει γὰρ ἤξειν τὰ ἔδνα τῶ θυγατρίῳ, περὶ τῶν οὐπω παρόντων συμβάλλων ἐκ τῶν φθασάντων. Καὶ οὐκ ἐψεύσθη γε τῶν ἐλπίδων. Πάλιν νύκτες καὶ ἄωρία, καὶ πρὸς καταβολὴν ὁ ἐργάτης τῶν οὐρανίων ἀπῆει σπερμάτων. Ἄλλ' οὐκ ἦν εὐπορον ἔτι λαθεῖν τὸν εὐγνωμοσύνη λοχῶντα· ὡς γὰρ τὸ χρυσίον ἐρρίπτο, ὡς εἶχε τάχους ἀναπήδησας ὁ ἀνὴρ φθάνει τὸν ἐν κρυφῇ ὑπατεύοντα, καὶ ῥίπτει μὲν εἰς τοῦδαφος ἑαυτὸν, δάκρυσι δὲ πλύνει τοὺς πόδας, δι' ὧν ἐκεῖνος μικροῦ καταπεσὼν εἰς βάραθρον ἀπωλείας ἐπὶ πόδας ἔστη τῆς σωτηρίας. Ὁ δὲ ἠρυθρία ὥσπερ ἐπὶ τι τῶν τοιούτων καταληφθεὶς, καὶ κατέχειν ἐν ἀπορόρῳ ἔδειτο, μηδ' εἰς ἑτέρους τὸ πεπραγμένον ἐκφέρειν. Ἄρ' οὖν ὀλίγον τεκμηριῶσαι; ἢ ἔστιν ὧγε παρεῖται πρὸς αὐτὸν ἀμιλλᾶσθαι; οὐκ οὐδ' ἐγγύς. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἐν ἐκ πολλῶν τῶν ἐκείνου πρὸ τοῦ ἀρχιερέως κείσθω διηγημάτων, ἵν' εἰδῶμεν ὡς καὶ πρὸ ποιμαντικῆς ἐπιστασίας ἢ ποιμέσι διαφέρουσα τοῦτον εἶχε μέριμνα. Εἴ γε ποιμένων ἔργον σώζειν, καὶ μὴ τοὺς τοῦτο παθεῖν κινδυνεύοντας ὀλωλέναι περιορᾶν. Ἡ γὰρ ὀλίγησ τινὸς ἀπωλείας οὐς δὴ ἔφην ἄρτι ἐξέσωσεν; ἢ τὸν τυχόντα ἐπηρωρημένον αὐτοῖς κίνδυνον καταλαβὼν ἀνέσχε; καὶ τίς ἄν ἄλλος μείζων ὀφθείη; Ἐκ δὴ τοῦ νῦν εἰρημένου, εἰ καὶ παρήκαμεν τὰ λοιπὰ, πάρεστιν ὡσπερ εἰ τύπου, λογίζεσθαι καὶ ἂ παρεῖται.

Ἀλλὰ τὸν τοσοῦτον πρὸ τῆς διπλοῖδος καὶ τοῦ χρίσματος, τίνα εἰκὸς μετὰ τὸ χρίσμα ὑπολαμβάνειν; Ἡ τοῦτο πᾶς τις συνήσι, καὶ εἴη ἂν ἐνταῦθα ἔξω καιροῦ τὸ ἐκ λόγων μαρτύριον. Ἐπιποθεῖτε κἂν τῇ προεδρίᾳ τοιαῦτά τινα φιλανθρωπίας ἀκοῦσαι διηγημάτων. Ἀλλὰ δέδοικα μὴ θάλασσαν ἀντλεῖν προθυμώμεθα. Τίς γὰρ ἢ ποία γλῶσσα εἰς ἐκεῖνο τὸ πέλαγος ἐπιβαλοῦσα οὐκ ὀκνῇ, παλαιὸν ἔπος διαμνημονεύσασα ὃ πλήθει τινὶ δέκα στομάτων ἔλεγε δεῖν; Ἄλλ' οὐδ' εἰ πολλάκις τοσαῦτα συνέλθοι οὐδὲ πολλοστοῦ μέρους δύναιτ' ἂν μνημονεῦσαι τῆς ἐνταῦθα πληθύος. Τοῦτο μὲν δὴ τὸ μέρος τοιοῦτον, τὶ δὲ τὰ ἄλλα, ὅσα σὺν ἀσκήσει βαθείᾳ ὀψὲ τῆς ἡλικίας μόλις ἐκτήσαντό τινες, οἷς Παῦλος ὡσπερ χρώμασι ζωγραφεῖ τὸν ἀρχιερέα; Ἀλλὰ ταῦτα πάντα καθάπερ ἅμα ταῖς μητρικαῖς αὐτῶ συνεγκυμονηθέντα λαγόσιν, οὕτω συνείπετο, καὶ πλεον συμπαρῆν ἢ τὸ εὐωδεῖν τοῖς οὕτω πεφυκόσιν ἄνθεσιν. Ὅστε εἴη ἂν ἀκαιρία, καὶ ἢ περὶ ταῦτα διατριβή. Τοσοῦτο δὲ εἰρήσθω, ὅτι μόνος ἐκεῖνος τῶν πάντων, καὶ πρὸ τῆς διπλοῖδος, εὐπρέπειαν ἰερωσύνης ἐστόλιστο, καὶ εἰ οἷόν τε εἰπεῖν,

πρὸ τοῦ χρίσματος ἐβοήθει τῷ χρίσματι. Καὶ τούτῳ μᾶλλον καὶ πρὸ τῶν τελεστικῶν τύπων ἢ τῆς ἀρχιερωσύνης εἰκῶν, ἢ τοῖς ταῦτη μεμορφωμένοις ὑπῆρχεν ὁμοιοτέρα. Ἐκεῖνο δὲ εἰ καὶ διὰ παντός περιχορεύει στόματος, καὶ μέχρις ἂν γῆ καὶ οὐρανός ἢ οὐ λήξει χορευόν, προσκείσθω τοῖς εἰρημένοις, Τὸ ποῖον; Ὁ τοῖς εἰς ἄδου λαχοῦσιν ἀπιέναι κλήρω ἀδίκῳ τὴν ἐκεῖ ἀνέστειλε κάθοδον. Δίῳν ὄξει ποδι προφθάσας ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, ὁ ἀληθινός, τὴν ὄξειαν ἤμβλυε τελευτήν. Τίς τῶν νῦν ἢ τῶν πώποτε, τιούτον ἐξειργασμένος ὦφθη; τίς δ' ἐπικουρῆσαι τοσοῦτο, καὶ διακόψαι μὲν ἄρκυς θανάτου, ζῶην δ' ἐπιστρέψαι δημίῳ ξίφει μικροῦ ἀπιούσαν; Ἄρ' ἔχει τις ἢ τῶν ἄνω ἢ τῶν κάτω τοῦ χρόνου παραγαγεῖν τοῦ πράγματος ὁμοιότητα; ἀλλ' οὐκ ἐγὼ οἶμαι. Πλήν εἰ μὴ φαίη τις τὸν πρῶτον ἀρχιερέα, τὸν ἐμὸν Ἰησοῦν, ᾧ κατ' ἴχνος οὗτος ἐπόμενος εἰς ἀκρίβειαν, ὄξέως τοῖς ἀπολωλόσιν ἂν, εἰ μὴ ἐπέστη, σωτηρίαν ἐκόμισεν, ἥδιον οὗτος προσχωρήσας τῷ κινδύνῳ ἢ ταῖς ἀνέσεσιν ἕτεροι. Ἀλλὰ τί πάθω; Ὅπερ γὰρ τοῖς ἐπαινέταις ἐν τοῖς λοιποῖς συνεπιλαμβάνεται καὶ οἷον ἀνίστησι προσιὸν τὴν γνώμην, καὶ βοηθεῖ τῷ λόγῳ, φημί δὴ ὁ τῶν ἐγκωμιαζομένων περιφανέστερος τοῦ βίου χρόνος, τοῦτο ἐμοὶ καταπαλαῖον τὴν γνώμην σιγᾶν ἐπιτρέπει. Οὐ γὰρ ἐκείνοις ὁμοίως ἐν τῷ παρόντι ταῖς εὐφημίαις αἱ ππράξεις ἐπαίρονται. Τοῦναντίον δὲ, μὴ ἀρκοῦντος τοῦ λόγου, ὁ τῶν πράξεων ὄγκος ἐκείνῳ συγκαταβαίνει. Ἐκεῖ μὲν γὰρ ἢ τῶν λόγων δύναμις, οὐ χαλεπῶς ἐπαίρει τὰ ἔργα· ἐνταῦθα δὲ, λόγοι ἔργων ἠτῶνται. Καὶ οὐχ ὅπως προσθήκην εἰς δόξαν διὰ τῶν ἐπαίνων τὰ ἔργα λαμβάνει, ἀλλὰ καὶ πλείστην ὄσσην ὑπομένει ζημίαν. Ποῖος γὰρ οὐκ ἂν ζημιώσειεν ἔπαινος ταῦθ' ὑμνεῖν προαιρούμενος, ἃ τῷ κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὰ σκῆπτρα διέποντι παρεγγύησε, θανάτῳ μέλλοντι παραδοῦναι καθ' ὧν οὐδὲν ἦν εὐλογον θάνατος κεκτημένος; Κωνσταντῖνον δὲ ὁ λόγος αἰνίττεται, ὅς πρῶτος εὐσεβείας μαργάροις κοσμεῖ τὸ διάδημα. Καὶ ὁ μὲν γηραιὸς χρόνος πολλὰς ὑμῖν ἐξηγεῖται παρὰ Θεοῦ θεραπόντων ἐπιστασίας, παραπλησίαν δὲ οὐδεμίαν ἔξει ἀπαγγελεῖν. Ἦδη γὰρ τινες ἀφειμένοι τῆς βαρυνούσης παχύτητος, καὶ τῶν ὀστρακίων ἐξιόντες ἐλύτρων, καὶ τῶν ἐσόπτρων ὑπερκύψαντες, καὶ τοῖς ἀϋλοῖς συνόντες, καὶ μηδὲν ἐπόμενον τῆς ὕλης ἐμποδῶν ἔχοντες, τοῖς πόρρωθεν καλοῦσιν ἐπέστησαν, πληρωταὶ γεγονότες ὧν ἐχρηζον ἐν καιρῷ. Πρὶν δὲ τοὺς σαρκίνοὺς ἀπορῶρηξαι δεσμούς, ὅσον ὑπῆρξε μακρῷ διαγεγονέναι τῷ διαστήματι, τοσοῦτον καὶ τούτων καλούντων ἀκοῦσαι καὶ παρασχεῖν τὴν ἐπικουρίαν πορρώτερον, τῷ δὲ ἔτι συνόντι ταῖς σωματικαῖς πέδαις. Εἴ γε χρὴ φάναι σώματι παρεῖναι, οὗ ἢ βοήθεια τοῖς ἀϋλοῖς ἐφάμιλλος συμβέβηκεν, ὡς τῆς

ἐκεῖθεν ἀπηλλαγμένῳ κωλύμῃς ὁμοῦ τε ἀπειναί, καὶ τῶν καλούντων ἀκηκοῆναι, καὶ ἐπὶ ξυροῦ ἐστῶσιν αὐτοῖς παρῆναι σωτῆρ.

Ἄρ' οὖν ἀπεικότως ἐφάμην, ὡς ὄθεν τοῖς ἄλλοις τοῦ λέγειν ἢ εὐπορία. ἐκεῖθεν ἐμοὶ παραγίνεται ἡ ἀπορία. Ἦδη γὰρ ἐν περιφανεστέρῳ τοῦ βίου τοῦ νῦν καταστάς εὐφημουμένου, οὐκ ἔχω τί χρήσωμαι, διὰ δύο ταῦτα· οὔτε γὰρ ἀξίως εἶπειν τι ῥάδιον περὶ αὐτῶν, οὔθ' ὡς οἶόν τέ ἐστὶν ἐξεργασμένων αὐτῶν, τελευταίαν εὐρεῖν κορυφήν ἣν ἐπιθήσω. Ἐκεῖ γὰρ εἰς τὰ τιμιώτερα τῶν ἐκάστῳ πεπολιτευμένων γενόμενοι, εἶτα ἐκ τούτων εἰς ὕψος ἄραντες τὴν τῶν ἐπαίνων οἰκοδομήν, τελευταῖα δὴ ταῦτα ὡσπερ ὄροφὴν ἐπιτιθέασι ῥήματα. Ποῖα; Νῦν ἀμείνων εἰ ζωῆς ἐπικέρου. Νῦν ἂ τοῖς ἀῦλοις διαφέρει κληρονομεῖς. Νῦν τῆς ἐκείνων εἰ μερὶς πολιτείας. Καὶ λεγόμενα ταῦθ' οὕτως οὐ μόνον ἀποκληροῖ τῶν ἐγκωμίων τὴν προθυμίαν, ἀλλὰ καὶ οἶον ἄνθη τινὰ ἄπειρον αὐτῶ δίδωσι τὴν λαμπρότητα. Ἐν τῷ παρόντι δὲ, τὰ μὲν εἰρημένα χρὴ οἶόν τινα θαλάμῳ εὐτειχεῖ κίονας ὑποστῆσαι, ὃ φησιν ἡ Θηβαία λύρα. Ζητεῖν δ' ἄξιον ὑψηλοτέραν τε καὶ θειοτέραν, ἣτις ἐπικείσεται ὄροφῇ. Ὡ γὰρ ἔτι σαρκί παρόντι ταῦθ' ἤρμοσε λέγεσθαι (πῶς γὰρ οὐκ εὐλογον ἂ κρείττω ὕλης προσειρηθῆσθαι τὸν ἀῦλοις παραπλήσιον ἐπιφανόμενον;), τίς ἂν ἐκείνῳ προσηγορία ἀποτεθειμένῳ τὸν χοῦν ἀρμόσοι; Οἶδα γοῦν ὡς ἐνίους ἀγγέλους προσωνομάκασιν ἐπιγείους. Ἐγὼ δὲ εἴτ' ἐπαίνων ἐστὶ τρυφή, εἴτε τῷ πράγματι συμβαῖνον, παραχωρῶν, ἐκεῖνο δὲ φημι, ὡς Εἰ τοὺς ἄλλους οὕτω προσερούμεν, τί φῶμεν τὸν μέγαν καὶ θεῖον ὄντως Νικόλαον; Πλὴν εἰ μὴ λέγοι τις, ὡς μόνῳ προσῆκει ἐπιγείῳ καὶ οὐρανίῳ προσωνομαῖσθαι, συμβαινούσης μὲν τῆς προσηγορίας καὶ τοῖς κάτω παρόντι, συμβαινούσης δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἄνω γενομένῳ. Ἀλλ' ὦ μετὰ θνητῶν ἀθανάτως βιώσας! ὦ δόξης ἀκηράτου εἴ τις ἄλλος, κἄν τοῖς ἐπικήροις κληρονομήσας! ὦ νῦν ἐκείνου ἀπολαύων οὗ καὶ ἀγγέλοις ποθεινὸν παρακύπτειν, καὶ ὧν εἰς τὸν λόχον διὰ τοῦ προσλήμματος καὶ τῆς καθαρᾶς πολιτείας συνάπτῃ, τούτων καὶ τῆς δόξης μετέχων! ὦ ἐτοιμοτάτῃ πᾶσιν ἀποχρῶσα βοήθεια! Οὗτός σοι παρ' ἡμῶν ὁ λόγος, Νικόλαε, εἴργασται, νόσου πικρᾶς κατεργαζομένης ἡμᾶς, καὶ ταλαντευομένης τῆς γνώμης πόθῳ τε σῶ καὶ τοῖς ἐξ ἀρρώστιας χαλεποῖς, καὶ τῆς μὲν καταβαπτίζειν φιλονεικούσης καθάπερ κλύδωνος τὸν λογισμὸν, τοῦ δὲ ὡσπερ εἰ συνθαλαττεύοντος καὶ παραθαρρύνοντος, καὶ τῶν ἐκεῖθεν ὀχληρῶν διεγείροντος. Ἀλλὰ ὑπερέσχε μὲν εὐγε τῇ τοῦ σοῦ φίλτρον οἰκονομία ὁ λόγος, καὶ ἤδη τῆς ἐπιβαλλούσης τυχῶν τελετῆς, δῶρον εἰ καὶ ἀνάξιόν σοι προσάγεται. Ὑπερέσχομεν δὲ τῶν ἀλγεινῶν καὶ ἡμεῖς, σοῦ τε καὶ θεοῦ μάρτυρος θεραπείᾳ. Τί γὰρ εἰ κοινήν τὴν χάριν

ὁμολογήσομεν, ὧν κοινὴ ἢ πρὸς τὸ κρεῖττον οἰκείωσις, μεθ' οὗ ἐξιλέου τὸν ὅς ἐπὶ τῶν τῆς οἰκουμένης ἐκάθισεν ἡμᾶς οἰάκων, σοφὸν κυβερνήτην, εὐδοκιμῆσαι μὲν τὸν πλοῦν ἐν γαλήνῃ διηνυκέναι, εὐδοκῆσαι δὲ καὶ πρὸς τὸν ἀκύμαντον εἰσελάσαι λιμένα πάντα ἅμα, καὶ ὀλκάδα καὶ κυβερνήτην.